

14. UNESCO. Digital Transformation of Education: A Global Perspective. Paris : UNESCO, 2021.

15. Wang H., Gao Z., Zhang X., Du J., Xu Y., & Wang, Z. Gamifying Cultural Heritage: Exploring the Potential of Immersive Virtual Exhibitions. *Telematics and Informatics Reports*, 2024. 15. P. 100-150.

УДК 37.018.43:004.9:008

ІНТЕГРАЦІЯ ЦИФРОВОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В ОСВІТНЮ ПРАКТИКУ : МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ

Надія БЕДРІНА – кандидат культурології, доцент,
Харківська державна академія дизайну і мистецтв, м. Харків

Проаналізовано роль цифрових репрезентацій культурної спадщини як ресурсу для забезпечення якісної, інклюзивної та сучасної освіти. Розглянуто можливості інтеграції цифрових інструментів – таких як 3D-моделі, віртуальні музеї, цифрові архіви, гейміфіковані платформи – у навчальні процеси, що передбачають активне залучення здобувачів освіти, розвиток інтерпретаційних навичок та розуміння історичних контекстів. Особливу увагу приділено балансу між традиційними та цифровими освітніми форматами, професійним викликам у галузі викладання, а також етичним аспектам представлення спадщини у цифровому середовищі. Обґрунтовано потребу в розвитку цифрових компетентностей освітян і структурованих підходах до професійного вдосконалення. Окреслено напрями подальших досліджень, що охоплюють міждисциплінарні освітні моделі, етику цифрового представлення та підтримку педагогів у застосуванні цифрових ресурсів у сфері спадщини.

Ключові слова: оцифрована культурна спадщина, освіта, віртуальні музеї, цифрові технології, гейміфікація, педагогіка, етика, інноваційне навчання.

Стаття надійшла до редакції 26.04.2025

Отримано після доопрацювання 24.05.2025

Прийнято до друку 26.05.2025

УДК 37.03:35.077

ФУНКЦІОНУВАННЯ КЛУБНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ПРАВОВОГО ПОЛЯ

Ірина ВІЛЬЧИНСЬКА – доктор політичних наук, професор,
Київський університет культури, Київ
<https://orcid.org/0000-0001-5388-7811>
<https://doi.org/10.35619/ucpmk.50.983>
poisk.07@ukr.net

Анна СВЯТНЕНКО – кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри артменеджменту та івент технологій,
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтва, Київ
<https://orcid.org/0000-0001-5337-5656>

Марія СТАХОВСЬКА – магістрантка кафедри артменеджменту
та івент-технологій, Національна академія керівних кадрів культури
та мистецтв, Київ

Зроблено спробу комплексно дослідити основні законодавчі акти, які координують діяльність закладів культури; розглянуто підзаконні акти, що регулюють фінансування, кадрову політику та матеріально-технічне забезпечення клубних закладів; проаналізовано слабкі сторони чинного законодавства, які ускладнюють діяльність закладів культури клубного типу; розроблено рекомендації щодо вдосконалення правового супроводу діяльності клубних закладів.

Ключові слова: заклади культури клубного типу, нормативно-правова база, культурні послуги.

Актуальність теми дослідження полягає у важливості клубних закладів культури як ключових осередків розвитку культурного життя громад та забезпечення дозвілля населення, особливо в умовах децентралізації та реформування сфери культури в Україні. Клубні заклади відіграють значну роль у збереженні національних традицій, організації творчих заходів, вихованні молоді та підтримці соціальної згуртованості. Проте їхня діяльність часто ускладнюється недостатнім фінансуванням, застарілою матеріально-технічною базою та невідповідністю нормативно-правових актів потребам суспільства.

Важливість правового регулювання полягає в необхідності створення сприятливих умов для стабільного розвитку клубних установ, підвищення їхньої конкурентоспроможності та ефективності роботи. У контексті євроінтеграційних процесів України адаптація законодавчої бази до європейських стандартів стає більш актуальною. Крім того, зростання інтересу до культурної дипломатії та розвитку креативних індустрій підкреслює потребу в оновленні правових механізмів підтримки діяльності клубних закладів. Враховуючи ці чинники, дослідження теми статті є необхідним для подальшого вдосконалення культурної політики України та збереження культурної ідентичності на місцевому рівні.

Мета роботи – дослідити сучасний стан нормативно-правового регулювання діяльності клубних

закладів культури в Україні, визначити його основні проблеми та перспективи розвитку, а також обґрунтувати шляхи підвищення ефективності функціонування клубних закладів.

Виклад основного матеріалу. Функціонування будь-якого закладу культури, зокрема й клубів, успішність їхньої діяльності залежить, насамперед, від якісної нормативно-правової бази. Робота закладів культури клубного типу регулюється низкою законодавчих і підзаконних актів.

Конституція України, як основний закон держави, містить базові принципи, що стосуються прав і свобод громадян, включаючи їхні права на культурний розвиток й участь в культурному житті. Хоча Конституція не містить конкретних положень, присвячених виключно діяльності й функціонуванню закладів культури клубного типу, в ній закріплені важливі загальні положення, що становлять правову основу для культурної діяльності в країні. Серед статей Основного Закону України, що мають відношення до діяльності закладів культури: ст. 11, в якій йдеться про розвиток української культури і підтримку культурного різноманіття, про те, що держава сприяє консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури, а також культурному розвитку корінних народів і національних меншин, що проживають в країні; ст. 54 закріплено право на культурну спадщину й участь в культурному житті, громадянам гарантується свобода творчості, охорона інтелектуальної власності, авторських прав, а також матеріальних і моральних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності; ст. 140-146 визначають основи місцевого самоврядування в сфері культури: органи місцевого самоврядування мають право створювати і підтримувати заклади культури, організовувати культурні заходи і забезпечувати доступність до культурних послуг населення [2].

Правові основи, напрями, принципи і механізми реалізації діяльності закладів культури клубного типу містяться в Законі України «Про культуру». В окремих статтях Закону дається визначення певних термінів, як то: культурна установа, культурна діяльність, культурні блага [13].

Визначення культурних послуг зафіксовано в змінах до Закону України «Про культуру»: «це культурна діяльність, що здійснює фізична або/та юридична особа з метою задоволення культурних потреб людини, що мають певну вартість і споживаються під час надання цих послуг. В цьому Законі дано визначення і поняттю базового набору культурних послуг: «перелік, зміст та обсяг культурних послуг, які обов'язково мають надаватися жителям територіальної громади для забезпечення доступу до читання та інформації, музейних предметів, кінофільмів, можливостей для творчого самовираження, мистецької освіти» [3].

Законодавче визначення отримало поняття «центр культурних послуг», що також є позитивним моментом у справі модернізації правової бази культурної сфери.

Основними принципами державної політики в сфері культури законодавчо визначаються: доступність культурних благ, тобто держава гарантує рівні права і можливості для доступу до культурних цінностей і культурних послуг, а також підтримує різноманіття культурних проявів і сприяє розвитку такого різноманіття. В законі виписані і повноваження державної влади і місцевого самоврядування: вони керують сферою культури і підтримують культурні заклади, в тому числі клубного типу, забезпечують їхнє фінансування і матеріально-технічне забезпечення [13].

У ЗУ окреслено і види культурної діяльності, зокрема культурно-масової роботи: організація і проведення культурних заходів, фестивалів, конкурсів, виставок, концертів та інших заходів, спрямованих на задоволення культурних потреб населення, а також творчої діяльності: здійснення різних видів художньої творчості і самодіяльності. Стимулювання культурної діяльності, в тому числі клубів, – це надання пільг, субсидій і грантів для підтримки культурних ініціатив і проєктів. На законодавчому рівні задекларована підтримка самодіяльних колективів, студій і гуртків, надається можливість для творчого розвитку і реалізації проєктів. У ст. 16 ЗУ зазначається, що органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування для збереження культурних цінностей, спадщини, благ забезпечують функціонування і розвиток мережі клубів. На названі органи влади покладається обов'язок (ст. 18) формувати базову мережу закладів культури, в тому числі клубних закладів, сприяти створенню недержавних клубних закладів «з метою задоволення потреб громадян у мистецькому аматорстві, створення умов для їх дозвілля» [13].

Отже, Закон України «Про культуру» встановлює правові основи для діяльності культурних закладів клубного типу, забезпечує підтримку і розвиток культурно-масової роботи. Він гарантує доступність культурних послуг для населення, стимулює творчу діяльність, сприяє збереженню і розвитку культурної спадщини.

Не можна обійти увагою і Концепцію реформування системи забезпечення населення культурними послугами, схвалену в 2019 р. У документі обґрунтовується доцільність даної реформи, необхідність відійти від застарілих радянських підходів щодо організації та управління закладами культури, вказані принципи і мета запропонованих змін й очікувані результати [16]. Терміни реалізації Концепції розраховані до 2026 року. Основними завданнями реформування системи є: «затвердження мінімальних стандартів забезпечення громадян культурними послугами; реформування фінансового забезпечення

системи надання культурних послуг; впровадження політики модернізації наявної інфраструктури для надання культурних послуг; створення умов для формування якісного (висококваліфікованого) кадрового забезпечення системи надання культурних послуг; розроблення системи здійснення моніторингу та оцінки якості культурних послуг» [16]. Для реалізації Концепції на урядовому рівні розробляються і затверджуються відповідні заходи із зазначенням терміну виконання і визначенням виконавців [9].

Клубні заклади є складовою базової мережі закладів культури. Постановою Кабінету Міністрів України від 2023 р. відкориговано основні вимоги щодо формування базової мережі закладів культурної сфери [4]. Зміни торкнулися, насамперед, порядку формування базової мережі місцевого рівня. В мирний час виконавчі органи влади різних рівнів складали перелік відповідних закладів, який затверджувався Радами (п. 4). Від початку повномасштабної війни, відповідно до Закону України «Про правовий режим воєнного стану», воєнний стан запроваджено по всій території країни і введено військові адміністрації [15]. Під час дії воєнного стану, завдання формування базової мережі місцевого рівня здійснює обласна, міська воєнна адміністрація (п. 5), військова адміністрація населеного пункту (п. 4) і затверджують начальники військових адміністрацій.

Зупинимось більш детально на документах, що регламентують діяльність клубних закладів.

Наявність широкої мережі клубів, їх вдале розташування щодо доступності відвідування для різних категорій громадян, а отже, можливе максимальне надання культурних послуг мала на меті урядова Постанова «Про нормативи забезпечення населення клубними закладами» [14]. В примітках до документу зазначається, що в межах кожної міської, селищної, сільської ради в обов'язковому порядку має бути мінімум один клубний заклад. У населених пунктах, де кількість населення становить менше 200 осіб, культурне обслуговування жителів здійснюється базовим або найближчим клубним закладом. Якщо населений пункт, в якому проживає понад 200 осіб, розташований понад 5 км від найближчого базового клубу, то там має бути свій заклад культури. В кожному районі функціонує будинок культури з методичним відділом. В кожному обласному центрі діє обласний клубний заклад як координаційний, науково-дослідний, методичний центр. Варто зазначити, що вказана Постанова, затвердження в далекому 1998 р., чинна і сьогодні. Водночас Уряд під головуванням Д. Шмигала в 2021 р. представив проєкт постанови «Про затвердження Державних соціальних нормативів забезпечення населення клубними закладами в Україні», який через початок повномасштабної війни так і не був реалізований [6].

На законодавчому рівні закріплені державні соціальні нормативи в сфері культури (розділ 2, ст. 13), насамперед забезпечення населення мінімальним стандартом безоплатних культурних послуг [5]. Відповідно до вимог указаної статті Закону профільним міністерством розроблено і впроваджено стандарти надання комплексу безкоштовних послуг клубними закладами державної та комунальної форми власності [7]. Набір безкоштовних послуг може отримати громадянин країни незалежно від статі, віку, релігійних уподобань, місця проживання, етнічного походження. Зафіксовані соціальні норми та нормативи для клубних закладів для надання безоплатних культурних послуг. Заклад має організувати і провести мінімум 10 культурно-масових заходів на рік; кількість гуртків, колективів художньої самодіяльності, аматорських об'єднань, студій за інтересами, які існують за рахунок бюджету, може коливатися від 3 до 30; тривалість заняття в студіях чи гуртках становить мінімум 45 хвилин; використання вебсайту закладу клубного типу з розрахунку один комп'ютер на один запит; методична допомога, методичні матеріали надаються методичним центром, який знаходиться в палаці чи будинку культури.

У стандарті зафіксовано перелік та детальний зміст безкоштовних послуг, що надаються клубами. Наприклад, створення належних умов для роботи аматорських колективів, студій, гуртків тощо (наявність приміщення, необхідний інвентар, керівник-професіонал) із різних видів творчості та мистецьких жанрів. Проведення культурно-масових заходів передбачає організацію фестивалів, державних та народних свят, конкурсів для задоволення культурних потреб населення певного населеного пункту. Надання послуг консультативно-методичного характеру з організації культурно-просвітницької діяльності передбачає консультативний супровід з питань охорони нематеріальної спадщини, культурно-дозвілєвої роботи, мистецького аматорства, допомогу в розробці сценаріїв та планів проведення заходів тощо. Для визначення якості наданих клубами безкоштовних послуг встановлено такі показники: «можливість регулярних занять, принаймні, в одному аматорському колективі (гуртку, студії) для будь-якого мешканця населеного пункту, що обслуговується клубним закладом; умови для одержання отримувачем можливості застосовувати і розвивати свої творчі здібності; кількість діючих аматорських колективів, зокрема із званням «народний» (зразковий), гуртків, студій, любительських об'єднань, забезпеченість їх приміщеннями, інвентарем, підготовленими керівниками; кількість учасників аматорських колективів (їх відсоток до населення, яке обслуговується закладом); укомплектованість закладу методичними та інформаційно-довідковими матеріалами, в тому числі про нематеріальну культурну спадщину; кількість проведених навчальних семінарів та майстер-класів, наявність сучасних розробок та рекомендацій,

довідкових матеріалів та видань; рівень професіоналізму працівників, що надають безоплатні послуги; культурно-мистецький рівень заходу, використання різних видів народної творчості та елементів нематеріальної культурної спадщини; забезпеченість приміщення клубного закладу комп'ютеризованими робочими місцями з можливістю доступу до мережі Інтернет тощо» [7].

Діяльність клубів не обмежується наданням лише безкоштовних послуг. Заклади культури, клуби в тому числі, зацікавлені розширювати коло своїх можливостей, ініціатив, заходів, тим самим ставати більш авторитетними і затребуваними культурними осередками серед населення. Тим більше, що на урядовому рівні затверджено перелік платних послуг, які можуть надавати населенню заклади клубного типу [8]. Перелік доволі великий, ось декілька позицій: проведення фестивалів, концертів, конкурсів, театралізованих свят, виставок образотворчого та декоративного мистецтва; демонстрація кінофільмів і відеоматеріалів; надання послуг з організації концертів колективів аматорської творчості; прокат театрального реквізиту, музичних інструментів тощо. Розмір плати за надання платних послуг встановлюють заклади культури самостійно, оновлення відбувається щороку [13].

Ефективне функціонування будь-якого закладу, установи, організації безпосередньо пов'язане з його фінансовою спроможністю. Не є виключенням і заклади культури клубного типу. Діяльність клубів спирається на такі джерела фінансування: «кошти державного та місцевих бюджетів; кошти, що надходять від господарської діяльності; кошти, одержані від надання платних послуг згідно з основною діяльністю закладів культури; доходи від реалізації в установленому порядку майна, надання в оренду майна; кошти, одержані за роботи (послуги), виконані (надані) закладом культури на замовлення підприємств, установ, організацій та фізичних осіб; благодійні внески, добровільні пожертвування, дарунки у вигляді коштів, матеріальних цінностей, нематеріальних активів, одержані від фізичних та юридичних осіб; гранти вітчизняних і міжнародних організацій; кошти, отримані державними і комунальними закладами культури як відсотки на залишок власних надходжень, отриманих як плата за послуги, що надаються ними згідно з основною діяльністю, благодійні внески та гранти і розміщених на поточних рахунках, відкритих у банках державного джерела» [13]. Одночасно зазначається, що державне фінансування залишається обов'язковим і незмінним, незалежно від фінансових надходжень з інших законодавчо дозволених джерел.

Професійність керівника, його компетентність, менеджерські здібності, креативність і доброчесність є важливою складовою успішності клубного закладу. У ст. 21 ЗУ «Про культуру» виписані вимоги щодо очільників державного і комунального закладу культури: наявність вищої освіти, стаж роботи в сфері культури має становити не менше як три роки, володіти державною мовою, високі моральні, ділові якості. Послідовність зайняття посади така: проходження конкурсу, підписання контракту, затвердження на посаді. Термін дії контракту і перебування на керівній посаді становить п'ять років. Дещо іншою, спрощеною, є процедура зайняття посади керівника комунального закладу культури, який розташований у населеному пункті з чисельність населення до п'яти тисяч осіб: без проходження конкурсу, за результатами співбесіди та підписання контракту особу призначають на посаду.

Успішне проходження конкурсу є обов'язковою умовою для артистичного та художнього персоналу для укладання контракту. Термін дії контракту може становити від одного до трьох років. Профільним Міністерством формується і затверджується перелік таких посад [10].

Відповідним наказом профільного міністерства розроблено і затверджено достатньо високі вимоги щодо кваліфікації працівників закладів культури. Завдання та обов'язки, кваліфікаційні характеристики стосуються низки професій клубних установ: керівного складу, професіоналів, фахівців [1]. Ці кваліфікаційні вимоги є виправданим засобом стимулювання працівників клубних закладів до самовдосконалення, підвищення кваліфікації, розширення знань та вдосконалення навичок.

Певного корегування зазнали штати клубних закладів сфери культури. Відповідним наказом профільного міністерства затверджено примірні штатні нормативи. В додатку до наказу пропонується перелік посад адміністративно-господарського та творчого персоналу закладів. Одночасно зазначається, що керівники для покращання діяльності закладу мають можливість додатково вводити штатні одиниці [11].

Контроль за функціонуванням клубних закладів, ефективністю діяльності, якістю надання культурних послуг здійснюється за допомогою звітної документації. Так, у 2019 р. Міністерством культури України затверджена форма річної звітності та інструкція щодо її заповнення. Основою для її заповнення є журнал обліку роботи клубного закладу, який ведеться щоденно. Журнал складається з восьми розділів: контрольні показники (по кварталах розписується кількість проведених заходів, кількість їх учасників, кількість клубних формувань та їх учасників. Режим роботи розписується по дням для закладу і клубного формування. Третій розділ: облік роботи передбачає фіксацію дати, форми, місця проведення заходу, кількість відвідувачів, вказується на платній чи безоплатній основі влаштовувався захід. В розділі «Клубні формування» вказується назва формування, кількісний склад, кількість виступів, прізвище керівника. При наявності методичної служби заклад фіксує мережу, що обслуговує служба, навчання та підвищення кваліфікації з фіксацією дати

навчання, теми навчання, кількість осіб, що підвищили кваліфікацію. В наступних розділах фіксується матеріально-технічні можливості закладу, фінансова діяльність та кадрове забезпечення [12].

Висновки. Функціонування клубних закладів ґрунтується на широкій нормативно-правовій базі. На законодавчому рівні регулюються такі питання: засади, на яких створюються клубні заклади, визначено особливості діяльності та пріоритетні напрями функціонування закладів культури клубного типу; акцентована увага на базовому аспекті існування клубів – фінансуванні, визначено, крім бюджетних (чи з місцевих коштів), і додаткові джерела фінансування, що в умовах ринку і конкуренції є необхідним, оскільки робить їх більш самостійними, гнучкими і чутливими до вимог та потреб часу. Клубними закладами пропонується широкий перелік платних послуг населенню. Він затверджується спеціальною урядовою постановою. Унормуванню підлягало і питання забезпечення самими закладами культури і доступності та можливості кожному отримати хоча б мінімальний набір безкоштовних культурних послуг. Необхідний мінімальний «культурний кошик» зафіксований в офіційних документах. Законодавчо надано право закладам культури на міжнародне культурне співробітництво, виписано види та форми такого співробітництва. З огляду на важливість і відповідальність, що покладається на керівника клубного закладу, законодавчо детально прописані вимоги до особи, яка претендує на посаду, процедура обрання, проходження конкурсу і укладання контракту. Звертається увага законодавця на обов'язковість і регулярність вдосконалення професійних компетентностей фахівців, прописані різноманітні способи підвищення кваліфікації працівників галузі культури. Контроль над виконанням планових зобов'язань детально розписаний і стосується всіх сторін діяльності закладів. Все це сприяє ефективній роботі клубних закладів.

Утім, варто зазначити, що певні нормативні акти потребують оновлення. Так, норми забезпечення населення закладами культури, а це переважно клуби і бібліотеки, затверджені ще в 1998 р. Сучасний варіант соціальних нормативів, представлений Урядом 2021 року, через початок повномасштабного вторгнення не був прийнятий. Потребує удосконалення і питання фінансування клубних закладів комунальної форми власності. Традиційно на культуру не вистачає коштів, вона фінансується за залишковим принципом. Перекладання утримання закладів культури на місцеві бюджети не завжди дає позитивні результати. Потрібні зобов'язуючі місцеву владу заходи: чітке визначення частки коштів з місцевих громад на підтримку діяльності клубних закладів.

На сьогодні діяльність багатьох закладів культури і мистецтва регулюється окремими законами: «Про музеї та музейну справу», «Про бібліотеки і бібліотечну справу», «Про театри і театральну справу» та ін. Відсутність закону щодо клубних закладів розмиває, применшує їхнє соціокультурне значення, робить їх другорядними серед інших закладів галузі, попри потужну мережу і беззаперечну перевагу в справі надання культурних послуг населенню.

Список використаної літератури

1. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників: *Наказ Міністерства культури і мистецтв України* від 14.04.2000. № 168. Вип. 81. «Культура та мистецтво». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0168280-00#Text> (дата звернення: 15.08.2024).
2. Конституція України: станом на 3.09. 2019. *Відомості Верховної Ради України*. № 38. 2019. URL: <https://mcip.gov.ua/files/pdf/123456789.pdf> (дата звернення: 14.08.2024).
3. Про внесення змін до Закону України «Про культуру» щодо загальних засад надання населенню культурних послуг: *Закон України* від 29 квітня 2021 р. № 1432-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2021. № 31. ст. 246.
4. Про внесення змін до Порядку формування базової мережі закладів культури: *Постанова Кабінету Міністрів України* від 1.12.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1261-2023-%> (дата звернення: 28.08.2024).
5. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: *Закон України* від 5 жовтня 2000 року. № 2017-III. редакція від 26.06.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text> (дата звернення: 22.08.2024).
6. Про затвердження Державних соціальних нормативів забезпечення населення клубними закладами в Україні: (Проект) *Постанова Кабінету Міністрів України*. URL: mcip.gov.ua/files/word/%D0%BF%D0% (дата звернення: 14.08.2024).
7. Про затвердження Державного стандарту надання безоплатних послуг клубними та бібліотечними закладами культури державної та комунальної форм власності: *Наказ Міністерства культури України* від 15.10.2013 № 983. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1966-13#Text> (дата звернення: 14.08.2024).
8. Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися державними і комунальними закладами культури, що не є орендою: *Постанова Кабінету Міністрів України* від 2 грудня 2020 р. № 1183. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1183-2020> (дата звернення: 12.08.2024).
9. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформи фінансування системи забезпечення населення культурними послугами: *Розпорядження Кабінету Міністрів України* від 5 січня 2021 р. № 1. Редакція від 16.12.2022 URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1-2021-%D1%80#n8 (дата звернення: 24.08.2024).
10. Про затвердження Порядку формування на конкурсній основі кадрового складу художнього та артистичного персоналу державних та комунальних закладів культури: *Наказ Міністерства культури України* від 01.07.2016 № 497. Редакція від 27.08.2021, підстава 1063-21. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1029-16#n16 (дата звернення: 16.08.2024).
11. Про затвердження примірних штатних нормативів клубних закладів, центрів народної творчості, парків

культури та відпочинку та інших культурно-освітніх центрів і установ державної та комунальної форми власності сфери культури: *Наказ Міністерства культури України* від 14 грудня 2011р. N 767/0/16. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MUS16974> (дата звернення: 27.08.2024).

12. Про затвердження форми звітності № 7-НК (річна) та Інструкції щодо її заповнення, форми звітності № 7-НК (зведена річна) та Інструкції щодо її заповнення: *Наказ Міністерства культури України* від 18.06.2019 № 478. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0770-19#Text> (дата звернення: 27.08.2024).

13. Про культуру: Закон України від 14.12.2010 р. № 2778-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389> (дата звернення: 26.08.2024).

14. Про нормативи забезпечення населення клубними закладами: *Постанова Кабінету Міністрів України* від 12 листопада 1998 р. № 1775. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1775-98> (дата звернення: 24.08.2024).

15. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII., редакція від 30.06.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 26.08.2024).

16. Про схвалення Концепції реформування системи забезпечення населення культурними послугами: *Розпорядження Кабінету Міністрів України* від 23 січня 2019 р. № 27-р., редакція від 06.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/27-2019-%> (дата звернення: 26.08.2024).

References

1. Dovidnik kvalifikaciinih profesii pracivnikov: *Nakaz Ministerstva kulturi i mistetctva Ukrainy* vid 14.04.2000. № 168. Vipusk 81. «Kultura ta mistetstvo. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0168280-00#Text> [in Ukrainian].

2. Konstytuciya Ukrainy; stanom na 3.9. 2019. *Vidomosti Verhovnoi Radi Ukrainy*. 2019. № 38. URL: <https://mcip.gov.ua/files/pdf/123456789.pdf> / [in Ukrainian].

3. Pro vnesennya zmin do Zakonu Ukrainy «Pro kulturu» shchyodo zagalnih zasad nadannya naselennyyu kulturnih poslug: *Zakon Ukrainy* vid 29 kvitnya 2021. № 1432-IX. *Vidomosti Verhovnoi Radi Ukrainy*. 2021. № 31 [in Ukrainian].

4. Pro vnesennya zmin do Poryadku formuvannya bazovoy merezhi zakladiv kulturi: *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy* vid 11 grudnya 2023. № 1261. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1261-2023-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

5. Pro derzhavni socialni standarti ta derzhavni socialni garantii: *Zakonu Ukrainy* vid 5 zhovtnya 2000 r. № 2017-III. redakciya vid 26.06.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2017-14#Text> [in Ukrainian].

6. Pro zatverdzhennya Derzhavnih socialnih normativiv zabezpechennya naselennya klubnimi zakladami v Ukrainy: (Proekt) *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy*. URL: mcip.gov.ua/files/word/%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%82 [in Ukrainian].

7. Pro zatverdzhennya Derzhavnogo standartu nadannya bezoplarnih poslug klubnimi ta bibliotechnimi zakladami kulturi derzhavnoi ta komunalnoi form vlasnosti: *Nakaz Ministerstva kulturi Ukrainy* vid 15.10.2013 № 983. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1966-13#Text> [in Ukrainian].

8. Pro zatverdzhennya pereliku platnih poslug, yaki mozhut nadavatisya derzhavnimi ta komunalnimi zakladami kulturi, shcho ne e orendoyu: *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy* vid 2 grudnya 2020r. № 1183. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1183-2020-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

9. Pro zatverdzhennya planu zahodiv shchodo realizacii Konceptii reformi finansuvannya sistemi zabezpechennya naselennya kulturnimi poslugami *pozporjadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrainy* vid 5 sichnya 2021 r. №1. Redakciya vid 16.12.2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1-2021> [in Ukrainian].

10. Pro zatverdzhennya Poryadku formuvannya na konkursni osnovi kadrovogo skladu hudozhnogo ta artistichnogo personal derzhavnih ta komunalnih zakladiv kulturi: *Nakaz Ministerstva kulturi Ukrainy* vid 01.07.2016 № 497. Redakciya vid vid 27.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1029-> [in Ukrainian].

11. Pro zatverdzhennya primirnih shtatnih normativiv klubnih zakladiv, centriv narodnoi tvorchosti, parkiv kulturi ta vidpochinku ta inshih kulturno-osvitnih centriv i ustanov derzhavnoi ta komunalnoi formi vlasnosti sferi kulturi: *Nakaz Ministerstva kulturi Ukrainy* vid 14 grudnya 2011p. N 767/0/16. URL: ips.ligazakon.net/document/MUS16974 [in Ukrainian].

12. Pro zatverdzhennya formi zvitnosti № 7-NK (richna) ta Instrukcii shchodo ii zapovnennya: *Nakaz Ministerstva kulturi Ukrainy* vid 18.06.2019 № 478. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0770-19#Text> [in Ukrainian].

13. Pro kulturu : *Zakon Ukrainy* vid 14 grudnya 2010 r. № 2778-VI. Redakciya vid 30.06.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> [in Ukrainian].

14. Pro normative zabezpechennya naselennya klubnimi zakladami: *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy* vid 12 listopada 1998r. № 1775. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1775-98-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

15. Pro pravovii rezhim voennogo stanu: *Zakon Ukrainy* vid 12 travnya 2015 r. № 389-VIII, redakciya vid vid 30.06.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/law> [in Ukrainian].

16. Pro chvalennya Konceptii reformuvannya sistemi zabezpechennya naselennya kulturnimi poslugami: *Rozporjadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrainy* vid 23 sichnya 2019r. № 27-p., redakciya vid 06.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/27-2019-%D1%80#n10> [in Ukrainian].

FUNCTIONING OF CULTURE CLUB INSTITUTIONS IN THE CONDITIONS OF THE MODERN LEGAL FIELD

Iryna VILCHYNSKA – D. Sc. in Political studies, professor,
Kyiv University of Culture;

Anna SVIATNENKO – PhD in Historical Sciences, Associate Professor,
National Academy of Culture and Arts Management, Kyiv;

Mariia STAKHOVSKA – Master's student of the Department
of Art Management and Event Technologies, National Academy of Culture and Arts Management, Kyiv

An attempt was made to comprehensively investigate the main legislative acts regulating the activities of cultural institutions; by-laws regulating financing, personnel policy and material and technical support of club institutions were considered; analyzed the weaknesses of the current legislation, which complicate the activities of club-type cultural institutions; recommendations on improving the legal support of the activities of club institutions were developed.

Key words: club-type cultural institutions, legal framework, cultural services

UDC 37.03:35.077

FUNCTIONING OF CULTURE CLUB INSTITUTIONS IN THE CONDITIONS OF THE MODERN LEGAL FIELD

Iryna VILCHYNSKA – D. Sc. in Political studies, professor,

Kyiv University of Culture;

Anna SVIATNENKO – PhD in Historical Sciences, Associate Professor,

National Academy of Culture and Arts Management, Kyiv;

Mariia STAKHOVSKA – Master's student of the Department

of Art Management and Event Technologies, National Academy of Culture and Arts Management, Kyiv

The urgency of the problem. In the conditions of reforming the legal system of Ukraine, decentralization and integration into the European space, club institutions are faced with the challenges of insufficient funding, outdated material and technical base and unregulated aspects of some activities. The relevance of the study is determined by the need to improve the legislation to ensure the stable operation of these institutions, increase their social role and adapt to modern cultural and legal realities.

The research methodology is based on the application of a systemic approach and a set of the following methods: comparative, analytical, cultural – for comprehensive coverage of the outlined issues and the formulation of substantiated conclusions.

The scientific novelty consists in a comprehensive analysis of the modern legal field of the functioning of cultural club institutions in Ukraine, taking into account the latest legislative changes and reforms.

Conclusions. The functioning of club establishments is based on a broad regulatory and legal basis. At the same time, it is worth noting that certain normative acts need to be updated, they are outdated. Thus, the norms of providing the population with cultural institutions, which are mainly clubs and libraries, were approved back in 1998. The issue of financing club institutions of communal form of ownership also needs improvement. Shifting the maintenance of cultural institutions to local budgets does not always yield positive results. We believe that certain binding factors for local authorities are needed: a clear definition of the share of funds from local communities that should go to support the activities of club institutions. Today, the activities of many institutions of culture and art are regulated by separate laws. The absence of a law regarding club institutions blurs and diminishes their socio-cultural significance, making them secondary among other institutions of the industry, despite their powerful network and indisputable advantage in providing cultural services to the population.

Key words: club-type cultural institutions, legal framework, cultural services.

Стаття надійшла до редакції 3.04.2025

Отримано після доопрацювання 22.01.2025

Прийнято до друку 21.01.2025

УДК 008:069:791.2:005.93/94

ЗАКЛАДИ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ : ІННОВАЦІЙНЕ УПРАВЛІННЯ, КУЛЬТУРНІ ПРАКТИКИ І КРЕАТИВНІ ФОРМИ ДОЗВІЛЛЯ

Віктор ШОСТАК – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри культурології, Волинський
національний університет ім. Лесі Українки, Луцьк,

<https://orcid.org/0000-0002-4837-9633>

<https://doi.org/10.35619/ucpmk.50.984>

shostakvictor4@gmail.com

Ольга МОСКВИЧ – кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри культурології,
Волинський національний університет ім. Лесі Українки, Луцьк,

<https://orcid.org/0000-0001-6964-7863>

olha.mod@gmail.com

Наталія СТОЛЯРЧУК – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри культурології,
Волинський національний університет ім. Лесі Українки, Луцьк,

<https://orcid.org/0000-0003-4331-7051>

natalia100lyarchyk@gmail.com

Метою статті є дослідження інноваційних підходів до управління закладами культури та мистецтв в Україні, аналіз існуючих культурних практик та виявлення перспективних креативних форм дозвілля в контексті сучасних соціально-економічних трансформацій. Також є важливим прагнення визначити потенціал культури як ефективного інструменту для подолання кризових явищ, стимулювання соціально-економічного зростання на місцевому рівні та забезпечення різноманітних і змістовних форм дозвілля для громадян. *Методологія* визначається поставленою метою та ґрунтується на комплексному застосуванні низки наукових методів. Описовий метод